

Till: kommunledningsforvaltningen@linkoping.se

Svar på remiss KS 2020-574

Klimat- och Energiprogram för Linköpings kommun 2022-2030

Nedan följer Stångåstadens synpunkter på remissversionen "Klimat- och energiprogram för Linköpings kommun 2022-2030".

Övergripande kommentarer på Klimat- och energiprogrammet

Stångåstaden tycker att det är positivt att Linköpings kommun har höga ambitioner inom Klimat- och energiområdet och att man har satt ett långsiktigt mål som ligger i linje med det nationella målet.

Vidare tycker vi att det är positivt att man identifierat viktiga insatsområden samt att programmet föregåtts av gemensamma workshops med berörda bolag och förvaltningar.

Framtagande av handlingsplan

Vad gäller den handlingsplan som ska tas fram förutsätter vi att arbetsprocessen kommer vara som vid framtagandet av tidigare handlingsplaner, d.v.s. att det är en samrådsprocess där respektive bolag identifierar sina aktiviteter inklusive tidplan etc.

Processen för framtagande av handlingsplan kommer att ske på samma sätt som i tidigare processer, vilket innebär att dialog sker med respektive bolag och förvaltning vad gäller aktiviteter och tidplan.

I programmet beskrivs hur nyckelinsatserna per insatsområde har tagits fram genom gemensamma workshops och att "dessa tillsammans med andra insatser kommer att värderas i kommande handlingsplan". Här är det av största vikt att respektive bolag får se över vilka nyckelinsatser som är relevanta för deras respektive verksamhet och att man gör det bolagsvis, d.v.s. inte någon central lösning. Om kommunen önskar detaljerade kommentarer på nyckelinsatserna redan nu ber vi att ni återkommer så att vi kan inkomma med det. Annars förutsätter vi att det blir en del i den kommande processen med att ta fram handlingsplanen.

Vi tycker vidare att det vore bra om det i programmet framgår hur och när handlingsplanen ska tas fram.

Synpunkten lämnas utan åtgärder. Framtagandet av programmets tillhörande handlingsplan är påbörjad och kommer att fortsätta framför allt under hösten 2022. Detta har inte specificerats ytterligare i programmet eftersom beslut om framtagande av handlingsplan tas i samband med antagande av programmet i sin helhet.

Detaljerade kommentarer på Klimat- och energiprogrammet

Kapitel 4.1 Systemperspektiv i klimat- och energiarbetet

Avseende skrivelserna "I klimat- och energiarbetet ska Linköpings kommun tillämpa ett systemperspektiv" respektive "I det konkreta klimat- och energiarbetet ska ett systemperspektiv

Till: kommunledningsforvaltningen@linkoping.se

tillämpas i styrning och vid beslutssituationer med syftet att bidra till största möjliga nettoklimatnytta samt att därigenom undvika suboptimeringar." så styr detta mot fjärrvärme. För att driva utvecklingen framåt anser vi att undantag måste kunna göras vid utvecklingsprojekt och vid innovativa lösningar/tester så att vi inte låser in oss utan arbetar brett för att driva utveckling. Ett konkret exempel är Ebbepark där vi testar olika lösningar.

Tillstyrks.

Vidare undrar vi vilka systemgränser som avses ovan? Detta behöver förtydligas.

Synpunkt lämnas utan åtgärder. Att utgå från ett systemperspektiv med målet att uppnå högsta möjliga nettoklimatnytta samt undvika suboptimeringar innebär ett förhållningssätt - en metod - för att kunna belysa hur beslut och aktiviteter kan bidra till vidare effekter. Det finns därmed inget givet svar på vilka systemgränser som föreligger i varje enskild beslutssituation; detta behöver avgöras från fall till fall.

Vi anser att termen "huvudsakligen" ska strykas i "Vid uppföljning ska dock *huvudsakligen* ett tillbakablickande perspektiv användas..." Stångåstaden anser att det **alltid** ska användas ett tillbakablickande perspektiv d.v.s. bokföringsprincipen (de faktiska utsläppen) vid uppföljning.

Tillstyrks.

Kapitel 4.2 Cirkulär ekonomi och delningsekonomi

Vi tycker att det är mycket positivt att man i klimat- och energiprogrammet pekar på att omställningen till en cirkulär ekonomi samt delningsekonomi ska främjas inom ramen för programmet samt vad dessa innebär i Linköpings kommun. Vidare håller vi med om innebörden.

Kapitel 4.4 Fjärrvärme i fjärrvärmeområdet

Enligt detta avsnitt ställer sig Linköpings kommun bakom produktion och användning av delvis avfallsbaserad fjärrvärme i fjärrvärmeområden inom kommunen under förutsättning att det ur ett systemperspektiv tränger undan en avfallshantering som skulle innebära större totala klimatutsläpp. Här önskar vi ett förtydligande avseende vad som räknas som fjärrvärmeområdet samt systemgränser.

Med fjärrvärmeområde avser vi geografiska områden där fjärrvärme är utbyggt samt områden där utbyggnad av fjärrvärme har planerats.

Kapitel 4.5 Energitrappan – prioriteringar för tillförsel och användning av energi

Vi tycker att detta avsnitt är bra. Byt dock termen "restvärme" under 2. Tillvarata restvärme till restenergi då det både kan röra sig om restvärme och restkyla.

Till: kommunledningsforvaltningen@linkoping.se

Tillstyrks.

Kapitel 5.1 Övergripande mål för Linköpings kommuns långsiktliga klimatarbete

I målet baseras minskningen på basåret 1990 vilket följer det nationella målet. Vi har dock inte data för 1990 så vi kommer inte kunna redovisa med 1990 som basår. Hur ska kommunen lösa det? Avseende energiprestanda har vi 2011 som basår.

Utgångsåret 1990 är valt för att ligga i linje med det nationella klimatmålet. För den geografiska ytan följs måluppfyllelse upp genom nationell data. För koncernmålet följs måluppfyllelse upp genom respektive insatsmål som inte är beroende av något basår.

Kapitel 5.2 Etappmål – kontrollstationer på vägen mot netto-noll 2045

Etappmål 2030

Linköpings kommun ska ha minskat de totala växthusgasutsläppen med 70 procent 2030 jämfört med 1990 års nivåer.

Som nämnts tidigare har vi inte data för 1990 (se kommentaren ovan).

5.3 Mål kopplade till prioriterade insatsområden¹

Insatsmål – Bostäder, lokaler och verksamheter

Energianvändningen i fastigheter som ägs av Linköpings kommunkoncern ska minska till maximalt 115 kWh/m² senast 2030.

Stångåstaden har två mål avseende energi som båda sträcker sig till 2025 och som kopplar till målet om ett koldioxidneutralt Linköping 2025. Avseende energiprestanda så är vårt mål att vi ska minska mängden köpt energi med 25 % till 2025 per ytenhet (m²) med basåret 2011. Det innebär i snitt en minskning med 2 % jämfört med föregående år. Det är också ett mål i vårt Ägardirektiv, d.v.s. energibesparing om minst 2% per år i genomsnitt över perioden. Än så länge ligger vi i fas, t.o.m. 2020 har vi minskat energin med 16,2 %. Vi har en utarbetad energistrategi i vilken vi pekat ut fyra områden som behöver samspela med varandra för att nå bästa möjliga resultat: teknik, byggnation, drift och beteende. I vår handlingsplan ingår ett antal aktiviteter för att minska energianvändningen. Det vi ser framöver är att våra hyresgästers beteende kommer ha en allt större betydelse för om vi kommer uppnå vårt mål. Under 2022 kommer vi ta fram nya energimål som kommer sträcka sig längre fram i tiden, d.v.s. efter 2025. För att kunna svara på denna fråga i remissen har vi gjort en övergripande utredning och överslagsberäkning avseende målet om att energianvändningen ska

¹ Kommunledningsförvaltningen önskar att Stångåstaden återkopplar med en konsekvensbedömning utifrån de mål som rör oss. I detta kapitel återfinns kommentarer avseende konsekvenser i de fall Stångåstaden funnit det relevant och möjligt utifrån hur målen är utformade.

Till: kommunledningsforvaltningen@linkoping.se

minska till maximalt 115 kWh/m² senast 2030. Utifrån våra överslagsberäkningar har vi kommit fram till att Stångåstaden troligen kan nå detta mål.

Det finns dock en rad omständigheter som på olika sätt kan påverka utfallet av energianvändningen där vi som fastighetsägare inte alltid har möjlighet att påverka fullt ut, såsom exempelvis beteendet hos våra hyresgäster, justeringar i myndighetskrav, krav på komfortkyla etc.

Insatsmål – Mobilitet och transporter

Linköpings kommunkoncerns fordonsflotta, inklusive upphandlade fordon och transporttjänster, är fossilbränslefri senast 2025.

Förtydliga vad som avses med fossilbränslefri i detta program.

Tillstyrks. I samband med att handlingsplanen tillhörande programmet tas fram så kommer detta att definieras.

Enligt gällande Rese- och fordonspolicy, som avser personbilar och lätta lastbilar, ska fordonen drivas med biogas, el eller vara laddhybridfordon.

I framtagna riktlinjer för entreprenadupphandlingar avser fossilfritt antingen biodrivmedel som uppfyller kraven för hållbarhetsbesked enligt lagen (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen, eller el. Personbilar och lätta fordon ska drivas med 100 % fossilfritt bränsle eller el/elhybridfordon. Riktlinjerna omfattar personbilar, lätta lastbilar, tunga fordon, arbetsmaskiner och arbetsfordon.

Förutsatt att laddhybrider och biodrivmedel (HVO) innefattas i begreppet fossilbränslefri ser inte Stångåstaden några hinder för att leva upp till detta mål. Givetvis kan yttre faktorer komma att påverka möjligheten till måluppfyllnad såsom exempelvis batteribrist, brist på laddstolpar, större efterfrågan än tillgång på HVO etc.

Insatsmål – Klimateffektiv bygg och anläggning

Avseende nyproduktion så kommer lagen om klimatdeklarationer, som träder i kraft 1 januari 2022, ha betydelse för att minska klimatpåverkan från uppförandet av nya byggnader.

Insatsmål – Produktion och distribution av el, värme och kyla

Ett av målen inom detta insatsområde är:

Andelen icke önskvärd material i restavfallet till energiåtervinning ska minska.

Det vore fördelaktigt om detta mål kunde definieras tydligare, d.v.s. hur stor andel icke önskvärd material finns i restavfallet och med hur många procent eller kg ska det minska och från vilket basår?

Till: kommunledningsforvaltningen@linkoping.se

Tillstyrks. Målet om icke önskvärt innehåll i avfallet har ändrats. Det nya målet innehåller dels ett strävansmål för allt avfall som omhändertas inom Linköpings kommun, och omfattar därmed även avfall som genererats utanför kommunens gränser. Dels innehåller målet redan antagna mål från kommunens avfallsplan och fokuserar på det avfall som genererats inom kommunens gränser.

Vidare ska utsläppen, enligt vår mening, bokföras där de uppstår, d.v.s. vid energiutvinningen.

Då avfallsbaserad fjärrvärme medför höga utsläpp av växthusgaser (sid 24) anser vi att det är av vikt att sätta mål för hur energiproduktionen ska minimera sina utsläpp av växthusgaser eller minska sina emissionsfaktorer per producerad kWh, d.v.s. att energibolaget styrs på emissionsfaktorer på samma sätt som fastighetsbolagen inom kommunen styrs på energianvändningen. Förslagsvis kompletteras programmet med ett sådant mål under insatsmålet "Produktion och distribution av el, värme och kyla".

Synpunkten lämnas utan åtgärd. I programmet förtydligas att Linköpings kommun ser positivt på avfallsbaserad fjärrvärmeproduktion under förutsättning att den ur ett systemperspektiv tränger undan utsläpp som den alternativa avfallshanteringen skulle bidra till. Utöver det finns insatsmål med fokus på att minska användningen av icke önskvärt material i fjärrvärmeproduktionen vilket i sin tur förväntas bidra till totala minskade utsläpp. I programmet följs även de totala växthusgasutsläppen upp ur ett bokföringsperspektiv.

Kapitel 6.1 Energi- och klimateffektiva bostäder, lokaler och verksamheter

Under nulägesbilden står det att "...oljedriven uppvärmning har ersatts av direktverkande el och eldrivna värmepumpar" (ref 8). Om nulägesbeskrivningen ska spegla Linköpings förhållanden ställer vi oss frågande till om detta verkligen är fallet för Linköping då fjärrvärme lär vara den energikälla som används mest i Linköping där det tidigare förekom en oljepanna.

Texten utgår inledningsvis från en nationell kontext kring insatsområdet och avspeglar därför inte Linköpings förhållanden.

Då högre energiprestanda innebär högre energianvändning antar vi att det i stället för "...högre energiprestanda vid nybyggnation..." är lägre som avses.

Tillstyrks.

Då beteendefrågan är av högsta vikt ser vi gärna att ett tillägg görs i den exemplifierande texten "...nyttjande av belysning och apparater", d.v.s. komplettera gärna texten med "användning av varmvatten samt beteende".

Tillstyrks.

Kapitel 6.2 Klimateffektiv bygg och anläggning

Till: kommunledningsforvaltningen@linkoping.se

I detta avsnitt står det att "Insatsområdet omfattar klimatpåverkan från bygg- och anläggningsprojekt som genomförs i Linköpings kommun, oavsett var utsläppen sker rent geografiskt. Är det att ett LCA-perspektiv ska användas som avses med "oavsett var utsläppen sker rent geografiskt"?"

Synpunkten lämnas utan åtgärd. Det stämmer att utsläppen inkluderas oavsett var de sker, eftersom klimatdeklarationerna utgår från ett LCA-perspektiv.

Hur behöver Linköpings kommun prioritera och agera inom insatsområdet?

I detta avsnitt står det att "I första hand strävar Linköpings kommun efter att utnyttja och utveckla det befintliga byggnadsbeståndet samt befintlig infrastruktur, snarare än att bygga nytt." Vi ställer oss positiva till att utnyttja och utveckla det befintliga beståndet men vill uppmärksamma kommunen på att det i Stångåstaden nuvarande ägardirektiv, bland annat, står att "Stångåstaden ska hålla en hög byggtakt över tid, byggandet ska också vara konjunkturpassat med större insatser vid lågkonjunktur."

Tillstyrks. För att förhindra att målet inte ska kunna uppnås genom utförsäljning av mindre energieffektiva fastigheter alternativt genom nybyggnation har ett antal principiella ställningstaganden definierats i kapitel 4. Ett av dessa berör systemperspektiv (avsnitt 4.1) för att ta tillvara på en helhetsbild i vilken de sammantagna konsekvenserna av enskilda aktiviteterna beaktas. Genom detta ska högsta möjliga nettoklimatnytta uppnås. För att förtydliga att kommunen har en viktig roll i att bygga nya bostäder till en växande kommun har detta dock skrivits till i avsnitt 6.2.

Bilaga 1 – Fördjupad beskrivning av kompletterande åtgärder och uppföljning av mål

Utsläpp från El och fjärrvärme

I detta kapitel beskrivs att "För sektorn el och fjärrvärme tillämpas TVAB:s miljörapporter som dataunderlag för uppföljning av växthusgasutsläpp på årsbasis...". Vi önskar en tydligare beskrivning över hur Tekniska Verken kommer beräkna sina emissionsutsläpp. Vid uppföljning av målen ska ett bokföringsperspektiv användas, d.v.s. de faktiska utsläppen.

Synpunkten lämnas utan åtgärder. Beskrivningar av hur Tekniska verken beräknar emissionsutsläpp finns beskrivet i bolagets miljörapporter.

Vidare står det att "För differensen mellan elanvändningen och elproduktionen [...] föreslås en emissionsfaktor för växthusgasutsläpp för nordisk elmix 2016-2018 med hänsyn tagen till import och export enligt bruttometoden (90,4 kg CO₂-ekv/MWh) att tillämpas." Om vi tolkar detta rätt är detta ett förslag och betyder att andra emissionsfaktorer kan användas? Är det tänkt att emissionsfaktorn för åren 2016-2018 ska användas under hela programmets period?

Klimat- och energiprogrammet gäller till och med 2030 men aktualitetsprövas en gång varje mandatperiod. Det innebär att frågor exempelvis om justering av emissionsfaktorer kommer att prövas regelbundet.

Till: kommunledningsforvaltningen@linkoping.se

Slutligen undrar vi varför antal h skiljer sig åt (900 h för solelsanläggningar \leq 1000 kW och 1000 h för anläggningar $>$ 1000 kW) vid beräkning av elproduktionen från solceller?

Olika stora solcellsanläggningar har olika produktionsfaktorer och utifrån tillgänglig information är detta ett rimligt antagande.

Linköping 2021-10-29

Fredrik Törnqvist, VD AB Stångåstaden